

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ &

ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΛΟΙΜΩΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010)

Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΥΚΑ) και το Κέντρο Ελέγχου & Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) ενημερώθηκαν στις αρχές Αυγούστου 2010 από το Νοσοκομείο Ειδικών Παθήσεων Θεσσαλονίκης (ΝΕΠΘ) για συρροή κρουσμάτων εγκεφαλίτιδας, στην περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας στη Βόρεια Ελλάδα.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Μια εβδομάδα μετά την πρώτη διάγνωση περιστατικών λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου στη χώρα μας, το ΚΕΕΛΠΝΟ συνοψίζει εδώ τα μέχρι τώρα δεδομένα και τις μέχρι τώρα ενέργειες.

Στις 4 Αυγούστου, το Νοσοκομείο Ειδικών Παθήσεων Θεσσαλονίκης (ΝΕΠΘ) απέστειλε κλινικά δείγματα για έλεγχο στο Εργαστήριο Αναφοράς Αρμποιών (Α΄ Μικροβιολογικό Εργαστήριο ΑΠΘ), καθώς οι γιατροί του νοσοκομείου θεώρησαν ότι εμφανίστηκε ασυνήθιστος αριθμός ασθενών με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Το ΚΕΕΛΠΝΟ επιθυμεί να εξάρει την οξυδέρκεια και πρωτοβουλία των γιατρών του ΝΕΠΘ.

Στις 5 Αυγούστου, βγήκαν τα πρώτα θετικά αποτελέσματα για λοίμωξη από ιό του Δυτικού Νείλου. Το ΚΕΕΛΠΝΟ θεωρεί ότι είναι αξιοσημείωτη η ταχύτητα διάγνωσης, με την τήρηση όλων των προδιαγραφών ποιότητας, από το Εργαστήριο Αναφοράς Αρμποιών.

Στις 6 Αυγούστου, το ΚΕΕΛΠΝΟ εξέδωσε το πρώτο δελτίο τύπου με ενημέρωση του κοινού για την κατάσταση, και από τις 9 Αυγούστου δημοσιοποιεί καθημερινά στην ιστοσελίδα του (www.keelpno.gr) επικαιροποιημένα στοιχεία για τον αριθμό των εργαστηριακά τεκμηριωμένων περιστατικών. Την ίδια ημέρα, επίσης, αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΚΕΕΛΠΝΟ πολλές πληροφορίες προς το ευρύτερο κοινό και τους επαγγελματίες υγείας σχετικά με τη νόσο.

Κατά τις επόμενες ημέρες έχουν προστεθεί και άλλα περιστατικά με εργαστηριακή διάγνωση λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου, τόσο από το ΝΕΠΘ όσο και από άλλα νοσοκομεία της Κεντρικής Μακεδονίας.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΟΙΜΩΞΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟ ΔΥΤΙΚΟΥ ΝΕΙΛΟΥ

Οι κύριοι ξενιστές του ιού στη φύση είναι τα άγρια πτηνά και τα κουνούπια. Ο άνθρωπος μολύνεται κατά κύριο λόγο μέσω του δήγματος κυρίως από το κοινό κουνούπι (*Culex spp.*). Τα κουνούπια μολύνονται όταν τρέφονται από μολυσμένα πτηνά. Η λοίμωξη των ανθρώπων, των αλόγων και άλλων θηλαστικών δεν είναι συχνή και τα είδη αυτά δεν αναπτύσσουν υψηλά επίπεδα ιαιμίας. Για το λόγο αυτό ο ιός δεν μεταδίδεται περαιτέρω από αυτά. Εκτός από την περίπτωση του τσιμπήματος από το κοινό κουνούπι, δεν έχει αναφερθεί μετάδοση του ιού του ΔΝ από μολυσμένο ζώο στον άνθρωπο.

Στη βιβλιογραφία αναφέρονται μεμονωμένες περιπτώσεις μετάδοσης της λοίμωξης μέσω της μετάγγισης αίματος, μέσω μεταμοσχευθέντων οργάνων, αλλά και κάθετα μέσω του πλακούντα.

Η μόλυνση είναι συνήθως ασυμπτωματική και η νόσος εκδηλώνεται συνήθως κλινικά 2-14 ημέρες μετά το δόγμα μολυσμένου κουνουπιού, με συμπτώματα τα οποία ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία του ασθενή:

- ✓ παιδιά: ήπιος πυρετός και κακουχία
- ✓ νεαροί ενήλικες: μέτριας σοβαρότητας ασθένεια με υψηλό πυρετό, επιπεφυκίτιδα, κεφαλαλγία και μυαλγίες
- ✓ ηλικιωμένοι άνω των 70 ετών/ανοσοκατεσταλμένοι: μηνιγγίτιδα/εγκεφαλίτιδα με υψηλό πυρετό, διαταραχή του επιπέδου συνείδησης, σπασμούς, πολυοργανική ανεπάρκεια κλπ

Το 80% των μολυνθέντων παραμένουν ασυμπτωματικοί, μόλις το 20% εμφανίζουν συνήθως ήπια νόσο, ενώ <1% των ασθενών εμφανίζουν σοβαρή νόσο με εμπλοκή του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος (ΚΝΣ), με θνητότητα σε αυτή την περίπτωση να ανέρχεται περίπου στο 10%.

Οι εκδηλώσεις της λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου **δεν διαφέρουν** από αυτές που προκαλούνται από πολλούς άλλους ιούς. Έτσι, η διάγνωση είναι αποκλειστικά και μόνο εργαστηριακή.

Η θεραπεία είναι υποστηρικτική και δεν υπάρχουν ειδικά αντι-ϊικά φάρμακα, ούτε διαθέσιμο εμβόλιο.

Η πρόληψη στοχεύει κυρίως α) στην ενημέρωση του πληθυσμού σε κίνδυνο, για την λήψη προσωπικών μέτρων προστασίας από τα κουνούπια και β) στη μείωση της έκθεσης των ατόμων στα κουνούπια.

Ο ΙΟΣ ΤΟΥ Δ. ΝΕΙΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ

Επιδημίες σε ανθρώπους έχουν αναφερθεί στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή, την Ευρώπη, την Αυστραλία και την Ασία. Στο Ισραήλ δηλώνονται ανθρώπινα κρούσματα κάθε χρόνο από το καλοκαίρι μέχρι το φθινόπωρο.

Το 1999 ο ιός ανιχνεύθηκε για πρώτη φορά στην Νέα Υόρκη και στη συνέχεια μεταδόθηκε σε όλες τις πολιτείες των ΗΠΑ και στον Καναδά. Έκτοτε, χιλιάδες κρούσματα καταγράφονται κάθε χρόνο στη Β. Αμερική, όπου πλέον η νόσος θεωρείται ενδημική, ενώ από το 1999 έχουν καταγραφεί 1065 θάνατοι.

Στην Ευρώπη εκδηλώθηκε η πρώτη επιδημία το 1996 στη Ρουμανία, ενώ σποραδικά κρούσματα σε ανθρώπους έχουν καταγραφεί σε Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία, Τσεχία και Ουγγαρία. Συρροές κρουσμάτων λοίμωξης από τον ιό του ΔΝ με εκδηλώσεις εγκεφαλίτιδας εμφανίζονται στην Ευρώπη από το 2008, σε περιοχές της Ιταλίας, Ουγγαρίας και Ρουμανίας. Το 2010 πιθανά κρούσματα έχουν δηλωθεί μέχρι τώρα από την Πορτογαλία.

Στην Ελλάδα οροεπιδημιολογικές μελέτες (δεκαετία 1980, 2007) έχουν αναδείξει την ύπαρξη αντισωμάτων κατά του ιού του ΔΝ σε περίπου 1% του υγιούς πληθυσμού από περιοχές της Κεντρικής Μακεδονίας.

ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το ΥΥΚΑ και οι αρμόδιες υπηρεσίες ΚΕΕΛΠΝΟ, ΕΚΕΠΥ, Υγειονομικές Περιφέρειες, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, παρακολουθούν στενά τα περιστατικά λοίμωξης από τον ιό ΔΝ.

Έως τις 11 Αυγούστου είχαν διαγνωσθεί εργαστηριακά 32 περιστατικά λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου. Δύο από τους ασθενείς αυτούς έχουν αποβιώσει. Η μέση ηλικία των ασθενών που διαγνώστηκαν

εργαστηριακά ήταν τα 72 έτη, 59% ήταν πάνω από 70 ετών και μόλις 15% ήταν κάτω από 50 ετών (Πίνακας 1). Από αυτούς, 19 (59%) ήταν άνδρες και 13 (41%) γυναίκες.

Οι εκδηλώσεις που εμφάνισαν οι ασθενείς φαίνονται στον Πίνακα 1. Η πορεία της νόσου στους περισσότερους ασθενείς είναι καλή και ορισμένοι από αυτούς έχουν ήδη λάβει εξιτήριο από το νοσοκομείο.

Στον Πίνακα 2 φαίνονται οι νομοί όπου κατοικούν οι ασθενείς με εργαστηριακά διαγνωσμένη λοίμωξη από ιό του ΔΝ. Όμως, ο νομός κατοικίας είναι αδρό κριτήριο για τις περιοχές με κυκλοφορία του ιού. Πιο λεπτομερής διερεύνηση του τόπου κατοικίας των ασθενών, στην πλειονότητα των περιπτώσεων έδειξε εγγύτητα με ποτάμια της Κεντρική Μακεδονίας και –σε μια περίπτωση– του Νομού Λαρίσης (Εικόνα 1).

Πίνακας 1. Κύριες εκδηλώσεις των ασθενών που έχουν διαγνωσθεί με λοίμωξη από ιό του Δυτικού Νείλου, κατά ηλικία. Ασθενείς με εργαστηριακή διάγνωση, έως 11.08.2010.

Ηλικία (έτη)	Χωρίς εκδηλώσεις από κεντρικό νευρικό σύστημα	Άσηπτη μηνιγγίτιδα	Μηνιγγο-εγκεφαλίτιδα	Εγκεφαλίτιδα	Σύνολο
<20	-	2	-	0	2 (6%)
20-29	-	0	-	1	1 (3%)
30-39	-	1	-	0	1 (3%)
40-49	-	1	-	0	1 (3%)
50-59	-	0	-	5	5 (16%)
60-69	-	0	-	3	3 (9%)
70-79	-	5	4	7	16 (50%)
80 και άνω	-	0	1	2	3 (9%)
Σύνολο	0	9	5	18	32 (100%)

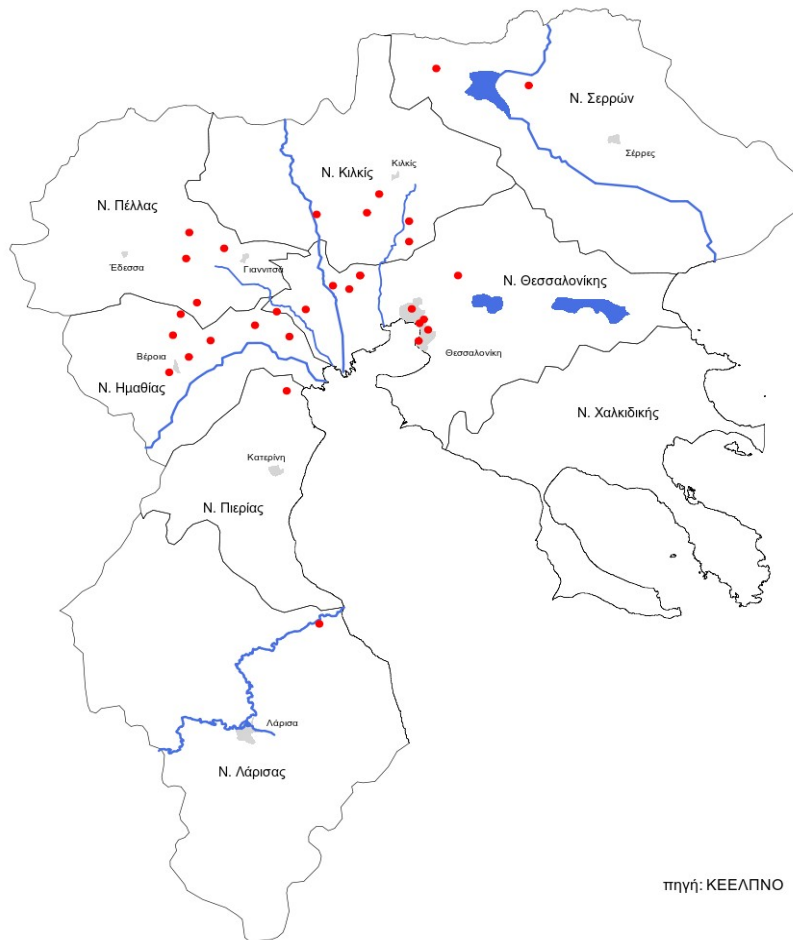
πηγή: ΚΕΕΛΠΝΟ

Πίνακας 2. Νομός κατοικίας των ασθενών που έχουν διαγνωσθεί με λοίμωξη από ιό του Δυτικού Νείλου. Ασθενείς με εργαστηριακή διάγνωση, έως 11.08.2010.

Νομός κατοικίας	Αριθμός ασθενών	Ασθενείς ανά 100.000 πληθυσμού
Ημαθίας	8	5,6
Θεσσαλονίκης	11	1,0
Κιλκίς	5	5,8
Λάρισας	1	0,4
Πέλλας	4	2,8
Πιερίας	1	0,8
Σερρών	2	1,1
Σύνολο	32	

πηγή: ΚΕΕΛΠΝΟ

Εικόνα 1: Χάρτης με αποτύπωση της προέλευσης των ασθενών που έχουν διαγνωσθεί με λοίμωξη από ιό του Δυτικού Νείλου. Ασθενείς με εργαστηριακή διάγνωση έως 11.08.2010

πηγή: ΚΕΕΛΠΝΟ

ΜΕΤΡΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Για την αντιμετώπιση της συρροής κρουσμάτων λοίμωξης από τον ιό ΔΝ λαμβάνονται μέτρα αντίστοιχα με μέτρα των λοιπών Ευρωπαϊκών χωρών και σύμφωνα με ευρωπαϊκές οδηγίες και συστάσεις από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης & Ελέγχου Νοσημάτων (ECDC). Σύμφωνα με αυτά το ΥΓΚΑ υλοποιεί τις παρακάτω δράσεις:

1. Ενημέρωση των Διευθύνσεων Υγείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (ΔΥΝΑ) και τους κατά τόπους υγειονομικούς σχηματισμούς
2. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών υγείας με τη παροχή ειδικών οδηγιών και εγκυκλίων
3. Το ΚΕΕΛΠΝΟ οργάνωσε σύστημα επιδημιολογικής επιτήρησης της λοίμωξης από ιό ΔΝ και των επιπλοκών της σε ανθρώπους. Δημιουργήθηκε ειδικό δελτίο δήλωσης ως υποχρεωτικά δηλούμενο νόσημα. Στην ιστοσελίδα του ΚΕΕΛΠΝΟ αναρτήθηκαν συνολικές οδηγίες για τη νόσο και την αντιμετώπισή της. (Οδηγίες για τους επαγγελματίες υγείας, Συνοδευτικό Δελτίο για την αποστολή Δείγματος, Δελτίο Δήλωσης Κρούσματος, Οδηγίες για την αποστολή δείγματος, www.keelpno.gr)
4. Ενημέρωση για το κοινό.
 - ο οδηγίες σχετικά με τα μέτρα προστασίας για τα κουνούπια αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του ΚΕΕΛΠΝΟ (www.keelpno.gr)
 - ο Προγραμματίζεται έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων από το ΚΕΕΛΠΝΟ σε συνεργασία με τις νομαρχίες.
5. Προγράμματα συμπληρωματικών κωνωποκτονιών από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (ΝΑ) στις περιοχές όπου έχουν ανιχνευθεί κρούσματα με στόχο τον περιορισμό του πληθυσμού των ενηλίκων κουνουπιών. Σε εξέλιξη βρίσκονται έργα καταπολέμησης κουνουπιών στους νομούς Πέλλας, Κιλκίς, Πιερίας, Χαλκιδικής και Λάρισας, ενώ έχουν ολοκληρωθεί αντίστοιχα έργα στη Δυτική Θεσσαλονίκη και στο νομό Ημαθίας. Επίσης στο σύνολο των εκτελούμενων έργων δίνεται πλέον έμφαση στην αστική καταπολέμηση για την αντιμετώπιση του γένους *Culex* που ενέχεται στην διάδοση του ιού του ΔΝ με αυξημένη ένταση στις περιοχές όπου έχουν εκδηλωθεί κρούσματα εγκεφαλίτιδας.
6. Συνεργασία του ΥΓΚΑ και του ΚΕΕΛΠΝΟ με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την οργάνωση συστημάτων επιδημιολογικής επιτήρησης της λοίμωξης από ιό ΔΝ σε ξενιστές της νόσου όπως πτηνά και άλογα.
7. Οργάνωση επιτήρησης σε διαβιβάστες (κουνούπια) από το Εργαστήριο Παρασιτολογίας της ΕΣΔΥ και το Εργαστήριο Αναφοράς Αρμποϊών στο ΑΠΘ.
8. Το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας (ΕΚΕΑ) σε συνέχεια της εισήγησης της Επιστημονικής Επιτροπής Αιμοδοσίας άρχισε την εφαρμογή των παρακάτω μέτρων αιμοεπαγρύπνησης:
 - i. Ενημέρωση των υπηρεσιών αιμοδοσίας για την πορεία της νόσου στην Ελλάδα με βάση τα στοιχεία του ΚΕΕΛΠΝΟ.
 - ii. Οδηγίες για επαγρύπνηση των κλιμακίων αιμοληψίας για την αξιολόγηση των υποψηφίων αιμοδοτών σε όλη τη χώρα
 - iii. Αποκλεισμός από αιμοδοσία για διάρκεια 28 ημερών, από την ημέρα προσέλευσης στην Υπηρεσία Αιμοδοσίας, υποψηφίων αιμοδοτών που είτε διαμένουν είτε επεσκέφθησαν ακόμη και για μία ημέρα, τις περιοχές που σημειώθηκαν τα κρούσματα λοίμωξης ΔΝ.
 - iv. Αποκλεισμός χρήσης των μονάδων αίματος που βρίσκονται στις παραπάνω περιοχές και συλλέχθηκαν κατά τις τελευταίες δυο εβδομάδες μέχρι να εφαρμοστεί πρακτικά ο μοριακός έλεγχος του ιού.
 - v. Οδηγίες προς τους αιμοδότες, εάν εμφανίσουν πυρετό 15 ημέρες μετά την αιμοδοσία, να ενημερώσουν την Υπηρεσία στην οποία αιμοδότησαν ανεξαρτήτως περιοχής.
 - vi. Ευαισθητοποίηση των υπηρεσιών ώστε οι χρόνιοι μεταγγιζόμενοι ασθενείς, όπως οι πάσχοντες από μεσογειακή αναιμία, να μην κινδυνεύσουν από μετάδοση του ιού.

Το ΥΓΚΑ έχει θέσει σε πλήρη επαγρύπνηση της υγειονομικές αρχές της χώρας οι οποίες είναι σε συνεχή συνεργασία και επικοινωνία με τις αντίστοιχες υπηρεσίες του Υπουργείου.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Με βάση τα σημερινά δεδομένα, η φετινή εμφάνιση περιστατικών λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου στη χώρα μας πιθανώς οφείλεται στη μεγάλη αύξηση του πληθυσμού των κουνουπιών στην περιοχή της Κεντρικής Μακεδονίας, ενώ από παλαιότερες μελέτες υπάρχουν ενδείξεις ότι ο ιός κυκλοφορεί στην περιοχή από πολλά χρόνια.

Γιατί φέτος και γιατί στην Κεντρική Μακεδονία; Πιθανώς λόγω των υδρο-μετεωρολογικών συνθηκών. Οι υψηλές θερμοκρασίες και η υψηλή υγρασία είναι παράγοντες που ευνόησαν την αύξηση του πληθυσμού των κουνουπιών, κυρίως στην Κεντρική Μακεδονία λόγω των γεωγραφικών της χαρακτηριστικών.

Τι εξελίξεις αναμένονται; Σε άλλες χώρες όπου έχουν εμφανιστεί περιστατικά λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου, η περίοδος αυξημένης συχνότητας της νόσου είναι κυρίως από Ιούνιο έως Σεπτέμβριο. Εκτιμάται λοιπόν ότι και στη χώρα μας θα συνεχίσουν πιθανώς να εμφανίζονται περιστατικά λοίμωξης από ιό του Δυτικού Νείλου έως και τον Σεπτέμβριο.